

VILNIAUS KARALIAUS MINDAUGO MOKYKLOS INTEGRUOTO MOKYMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Integruoto mokymo tvarkos aprašas reglamentuoja dalykų, kurių ugdymo turinys yra susijęs ar priskiriamas tai pačiai ugdymo sričiai, integravimo galimybes Vilniaus karaliaus Mindaugo pagrindinėje mokykloje.

2. Integruoto mokymo tvarkos aprašu siekiama:
 - 2.1. įvardinti pagrindinius integravimo principus,
 - 2.2. nurodyti integravimo formas.
3. Apraše naudojamos sąvokos:

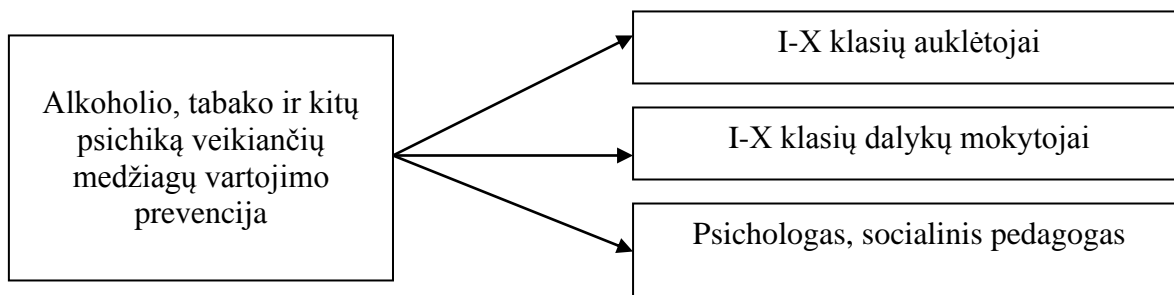
Vidinė integracija – vieno mokytojo ugdomoji veikla, kai į dalyko turinį, klasės vadovo veiklą ar neformalųjį švietimą integruojamos programos.

Tarpdalykinė integracija – dviejų ir daugiau mokytojų ugdomoji veikla, kai vienos pamokos metu derinamas skirtingų dalykų ugdymo turinys.

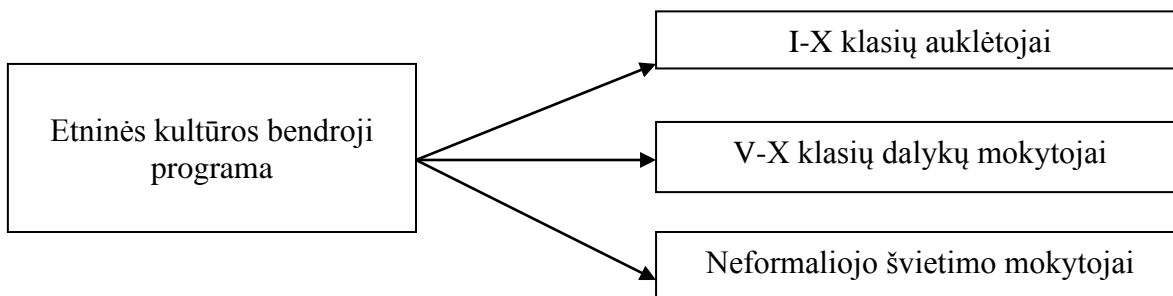
II. INTEGRAVIMO TVARKA

4. Integraciją reglamentuoja pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos, patvirtintos 2008 m. rugpjūčio 26 d. Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. ISAK-2433 (Žin., 2008, Nr. 99-3848).

5. Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos integruojamoji programa parengta įgyvendinant Nacionalinės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2004–2008 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2004 m. balandžio 8 d. nutarimu Nr. IX-2110 (Žin., 2004, Nr. 58-2041), 31.3 punktą ir Nacionalinės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2004–2008 metų programos įgyvendinimo 2005 metų priemonių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. kovo 7 d. nutarimu Nr. 250 (Žin., 2005, Nr. 33-1066), 1.4 priemonę, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2006 m. kovo 17 d. įsakymu Nr. ISAK-494. Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos integruojamoji programa integruojama į mokomuosius dalykus, klasių auklėtojų veiklą ir neformalųjį švietimą pagal modelį (1 priedas).

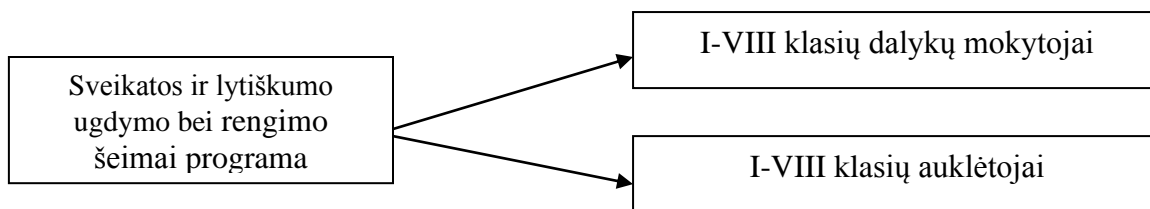

6. Pagrindinio ugdymo Etninės kultūros bendroji integruojamoji programa įgyvendina Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiose programose, patvirtintose Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-2433 (Žin., 2008, Nr. 99-3848), keliamus tikslus ir ugdo bendrąsias kompetencijas. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. balandžio 12 d. įsakymu Nr. V-651. Etninės kultūros bendroji integruojamoji programa integruojama į mokomuosius dalykus, klasių auklėtojų ir neformaliojo švietimo veiklą pagal modelį (2 priedas).

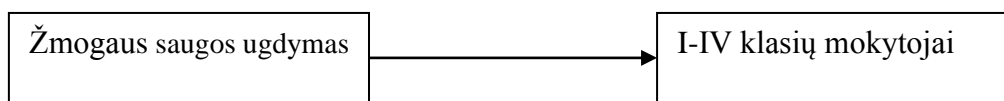

7. Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai programa parengta atsižvelgus į vaiko poreikius, jo amžiaus tarpsnio ypatumus, ji skirta pradiniam, pagrindiniam ugdymui. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. V-941.

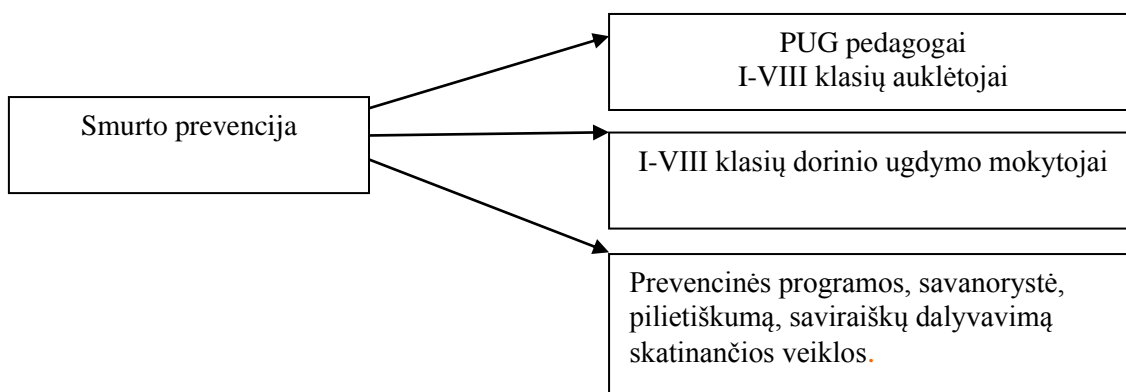
Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai programa integruojama į mokomuosius dalykus, klasės auklėtojų veiklą pagal modelį (3 priedas).

8. Žmogaus sauga. Žmogaus saugos ugdymas organizuojamas vadovaujantis Žmogaus saugos ugdymo bendrąja programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. V-1159 (Žin., 2012, Nr. 89-4668) (4 priedas).

9. Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijos patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190. (5 priedas).

10. Laisvės kovų istorija integruojama 9-10 klasėse į pilietiškumo pagrindų, istorijos, lietuvių kalbos pamokas.

11. Vykdoma vidinė (integruojamosios programos įgyvendinamos pamoką vedant vienam mokytojui) ir tarpdalykinė (integruojamosios programos įgyvendinamos pamoką vedant dviems mokytojams) integracija.

12. Integruotos pamokos (tarpdalykinė integracija), vedant dviems mokytojams, turi būti įrašytos abiejų mokytojų ilgalaikiuose ir trumpalaikiuose planuose.

13. Mokytojai, planuojantys vesti integruotas pamokas (tarpdalykinė integracija), iki einamojo mėnesio 25 dienos suderina su kuriojančia pavaduotoja laiką kitam mėnesiui dėl pamokos vedimo (kad būtų įrašyta į mokyklos mėnesio veiklos planą).

SUDERINTA

Vilniaus karaliaus Mindaugo mokyklos
Metodinės tarybos 2019-06-10
susirinkimo prot. Nr. 5

Integruojamoji programa „Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencija“		
Įgyvendinant Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos integruojamąją programą, siekiama:		
1. Ugdyti asmenį, motyvuotą sveikai gyventi, nevartoti alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų;		
2. Praturtinti ugdymo turinį aktualiais mokiniais ir visuomenei klausimais;		
3. Padėti mokiniams ugdytis gyvenimui būtinas kompetencijas, atsakomybę už savo elgseną ir jos pasekmes, gebėjimą pasipriešinti neigiamai įtakai;		
4. Padėti mokiniams išvengti netinkamo elgesio.		
I-IV klasės		
Eil. Nr.	Integruojamoji tema	Klasė ir dalykai, į kuriuos integruojama
1.	Vaistai. Kiekvienam daiktui sava vieta. Vaistai ir jų vartojimas.	2 kl. - pasaulio pažinimas
2.	Kas sveika ir kas žalinga sveikatai.	3 kl. - pasaulio pažinimas
3.	Mano savijauta. Noriu augti sveikas.	1 kl. - klasės valandėlė
4.	Pavojingos medžiagos. Noriu būti saugus buityje. Kur kreiptis pagalbos.	1 kl.- klasės valandėlė
5.	Kodėl pradedama rūkyti? Ar verta pradėti? Pasyvus rūkymas.	4 kl. - matematika
6.	Taisyklės ir įstatymai dėl rūkymo. Ką galima ir ko negalima daryti mokiniams.	3 kl. - klasės auklėtojo veikla
7.	Alkoholio poveikis žmogaus organizmui. Taisyklės ir įstatymai dėl alkoholio.	4 kl.- pasaulio pažinimas
V-VIII klasės		
Eil. Nr.	Integruojamoji tema	Klasė ir dalykai, į kuriuos integruojama
1.	Tabakas. Tabako žala paauglio sveikatai ir asmenybei. Aktyvus ir pasyvus rūkymas.	5 kl.- istorija; 6 kl. – dorinis ugdymas; 5-6 kl. klasės auklėtojo veikla
2.	Tabako žala paauglio sveikatai ir asmenybei. Neigiamas rūkymo poveikis fiziniam aktyvumui.	7 kl. - klasės auklėtojo veikla, 7-8 kl.- kūno kultūra, 8 kl. - dorinis ugdymas .
3.	Rūkymas – kaip „įvaizdžio“ dalis. Atskleisti neigiamą tabako reklamos poveikį ir tikslus. Aktyvus ir pasyvus rūkymas.	8 kl. - klasės auklėtojo veikla, 8 kl. - dorinis ugdymas
4.	Alkoholio poveikis paauglio sveikatai ir elgesiui. Elgesio pokyčiai patiriant įvairaus laipsnio apsvaigimą.	7-8 kl. biologija; 8 kl.- dorinis ugdymas; 8 kl. - geografija
5.	Trumpalaikiai ir ilgalaikiai alkoholio poveikio padariniai. Alkoholio reklamos tikslai ir poveikis. Įvairūs pardavimo ir pateikimo metodai.	5 kl. - žmogaus sauga; 7 kl. - žmogaus sauga; 8 kl. - anglų k.
6.	Vartojimas, piktnaudžiavimas, priklausomybė	8 kl.- auklėtojos veikla; 8 kl. - dorinis ugdymas
7.	Draudimai pirkti ir vartoti alkoholinius gėrimus (vaikams iki 18 metų, suaugusiems – viešose vietose). Alkoholinių gėrimų vartojimo pasekmės šeimai ir visuomenei. Konfliktai ir nelaimingi atsitikimai kaip alkoholio vartojimo pasekmė	8 kl. – socialinis pedagogas
8.	Alkoholinių gėrimų vartojimas ir sportas.	7- 8 kl. - kūno k.
9.	Kitos psichiką veikiančios medžiagos: rūšys, poveikis, vartojimo pasekmės.	8 kl. - chemija, 8 kl. – geografija

10.	Priklausomybių atsiradimas. Paauglių ir jų tėvų atsakomybė už šių medžiagų vartojimą.	7 kl. - klasės auklėtojo veikla; 7 kl. - lietuvių k.; 8 kl. - dorinis ugdymas
11.	Psichiką veikiančių medžiagų vartojimo priežastys.	7-8 kl. Biologija; 8 kl. lietuvių k.
12.	Kur kreiptis pagalbos dėl psichiką veikiančių medžiagų vartojimo. Psichiką veikiančių medžiagų reklamos poveikis ir draudimai.	7-8 kl. – psichologė; 7 kl. - fizika
13.	Įstatymai, susiję su draudimu pirkti, vartoti ir platinti psichiką veikiančios medžiagas	7-8 kl.- socialinis pedagogas
IX-X klasės		
Eil. Nr.	Integruojamoji tema	Klasė ir dalykai, į kuriuos integruojama
1.	Tabakas. Rūkymo pasekmės fizinei ir psichinei sveikatai.	10 kl. - geografija, rusų k, kūno kultūra
2.	Priklausomybė nuo tabako ir pagalbos būdai rūkančiajam.	10 kl. - dorinis ugdymas
3.	Kova prieš rūkymą pasaulyje (reklamos ir pardavimo kontrolė).	9 kl. – chemija; 10 kl.- dorinis ugdymas
4.	Kova prieš rūkymą pasaulyje (reklamos ir pardavimo kontrolė).	9 kl.- pilietiškumo pagrindai; 10 kl. -dorinis ugdymas
5.	Alkoholis. Alkoholio vartojimo pasekmės fizinei ir psichinei sveikatai.	9 kl. -vokiečių k., 10 kl. – chemija
6.	Priklausomybės nuo alkoholio rizikos veiksniai.	9 kl. - klasės auklėtojo veikla
7.	Įvairūs pagalbos būdai šeimos nariams dėl 9 kl. besimokančių mokinių ir turinčių problemų dėl alkoholio vartojimo.	9 kl.- socialinė pedagogė; 10 kl.- lietuvių k.
8.	Neteisėta veikla, susijusi su alkoholio gamyba, prekyba ir vartojimu. Reklamos ir pardavimo kontrolė.	10 kl. - ekonomika ir verslumas
9.	Alkoholio kontrolės ir prevencijos patirtis Lietuvoje ir pasaulyje.	9-10 kl. –biologija; 10 kl. -dorinis ugdymas
10.	Kitos psichiką veikiančios medžiagos. Psichiką veikiančių medžiagų vartojimo pasekmės fizinei ir psichinei sveikatai.	10 kl. – geografija
11.	Priklausomybės rizikos veiksniai. Įvairūs pagalbos būdai vartojantiems psichiką veikiančias medžiagas.	9 kl. - kasės auklėtojo veikla
12.	Įvairūs pagalbos būdai vartojantiems psichiką veikiančias medžiagas.	9-10 kl. – fizika, psichologė
13.	Įstatymai, susiję su psichiką veikiančių medžiagų apyvarta. Psichiką veikiančių medžiagų kontrolės ir prevencijos patirtis Lietuvoje ir pasaulyje.	10 kl.- socialinis pedagogas
14.	Psichiką veikiančių medžiagų kontrolės ir prevencijos patirtis Lietuvoje ir pasaulyje.	9-10 kl – biologija
15.	Prevencijos veiklos rūšys ir dalyvavimo joje formos. Netiesioginė reklama. Narkotikų legalizavimo judėjimas ir grėsmės.	9 kl. - klasės auklėtojo veikla; 10 kl. - pilietiškumo pagrindai, dorinis ugdymas

INTEGRUOJAMOJI PRADINIO IR PAGRINDINIO UGDYMO ETNINĖS KULTŪROS BENDROJI PROGRAMA

Etninės kultūros ugdymo tikslas – padėti mokiniams ugdytis tautinį tapatumą ir etnokultūrinį raštingumą, pažinti ir vertinti savo tautos ir Lietuvos tradicinę kultūrą, suprasti jos gyvybingumą ir nuolatinį atsinaujinimą, sąsajas ir skirtumus su kitomis kultūromis, suvokti save kaip tos kultūros puoselėtoją, ugdytis pasididžiavimą ja ir pagarbą kitoms kultūroms.

Etnokultūrinio ugdymo uždaviniai yra siekti, kad mokiniai:

1. Ugdytusi tradicijomis grindžiamas dorovines, ekologines ir estetiškes nuostatas, jaustų atsakomybę dėl savo tautos ir Lietuvos etnokultūrinio paveldo vertybių likimo, jų puoselėjimo ir išsaugojimo ateinančioms kartoms.
2. Suvoktų etninę kultūrą kaip nuolat atsinaujinantį reiškinių, pasireiškiantį įvairiais būdais (papročiais, pasaulėžiūra, mitologija, liaudies žinija, papročiais, apeigomis, tautosaka, liaudies muzika, šokiais ir žaidimais, tautodaile, tradiciniais amatais ir kita), šioje įvairovėje sugebėtų at(si)rinkti nepraradusias aktualumo vertybes.
3. Nuosekliai pažintų ir vertintų savo tautos, gyvenamosios vietovės ir visos šalies tradicinę kultūrą, jos ypatybes ir raidą, sąsajas ir skirtumus su kitomis kultūromis, ugdytusi pagarbą kitų tautų tradicijoms.
4. Įgytų etnokultūrinės raiškos gebėjimų, suvoktų liaudies kūrybos, tradicinių amatų ir kitų raiškos formų kūrybinį pradą, nuolatinę kaitą tęsiant tradicijas.
5. Sąmoningai puoselėtų savo tautos ir krašto etnokultūrinę tradicijas šeimoje, bendruomenėje, kūrybiškai pritaikytų savo etnokultūros žinias ir gebėjimus gyvenime.

I-IV klasės

Eil. Nr.	Integruojamoji tema	Klasė ir dalykai, į kuriuos integruojama
1.	Tautosakos lobių skrynia. Smulkioji tautosaka. Skaičiuotės, mįslės, melų pasakos, pasakos be galo ar pasakos iš vienos raidės (pastarosios gali būti kuriamos su „galu“ arba „be galo“, rungiantis, kas panaudos daugiau žodžių iš tos pačios raidės). Liaudies posakiai. Greitakalbės. Padėti mokiniui suvokti save kaip tautos kultūros tęsėją ir puoselėtoją.	1-2 kl. - lietuvių k., etika.
2.	Tautosakos lobių skrynia. Liaudies posakiai. Lietuvių tarmės. Saktės apie reiškinių, augalų, gyvūnų ir žmonių kilmę bei įvairias jų savybes.	3-4 kl. - lietuvių k.
4.	Lietuvio kaimo sodyba. Tautinis ornamentas. Kalendorinės šventės. Tradicijos ir papročiai. Kalendorinės šventės, tradicijos, papročiai, liaudies amatai, gyvenimo būdas, kraštotyra, tarmės. Namo, sodo, sodybos erdvės. Vaikai supažindinami su atskirų pastatų paskirtimi, kas sodyboje gyvena (šuo, katė, bitės, naminiai gyvuliai ir paukščiai, šeiminingų šeima). Piešiama sodyba, gandrulizdis, bitės, darželis ir kt. Stebi bei vertina draugų kūrybą. Lietuvių liaudies ornamentika, geometrinių figūrų įvairovė.	1-2 kl. - pasaulio pažinimas, dailė ir technologijos, matematika.
5.	Lietuvos senieji amatai ir šventės. Lietuvos etnografiniai regionai. Tautinis drabužis. Senovės lietuvių amatai, darbo įrankiai. Gilinamos žinios apie tradicines senovines lietuvių liaudies šventes. Susipažįsta su etnografinių regionų ypatumais. Kūrybiniai darbai liaudies ornamento, tautinio kostiumo tema.	3-4 kl. - pasaulio pažinimas, dailė ir technologijos.
6.	Žaidimai. Piemenukų dainos ir žaidimai. Tautosaka, lietuvių liaudies muzika ir instrumentai, piemenų folkloras.	1-2 kl. - muzika, šokis
7.	Lietuvių liaudies folkloro pavyzdžiai. Senovės lietuvių šokiai ir žaidimai.	3-4 kl. - muzika, šokis,

V-VI klasės		
Eil. Nr.	Integruojamoji tema	Klasė ir dalykai, į kuriuos integruojama
1.	Šeima, giminė ir tradicijos. Mokiniai aptaria šeimos sandarą ir narių santykius tradicinėje bendruomenėje ir šiuolaikinėje kultūroje. Palygina dabartinius giminių pavadinimus su jau sunykusiais senaisiais pavadinimais, skirtais susigiminiavusių žmonių tarpusavio ryšiams įvardyti. Nagrinėja savo šeimos ir giminės istoriją, tradicijas.	5 kl. - lietuvių k., anglų k.; 5-6 kl. - dailė, dorinis ugdymas; 6 kl. - rusų k.
2.	Paprotnis elgesys ir vertybės. Mokiniai aiškinasi senolių išmintį apie gyvenimo damą ir išmintį, nagrinėdami tautosaką, paprotinį elgesį ir vertybes, aptaria jų išsaugojimo aktualumą dabarčiai ir savo galimybes prisidėti prie paprotinio elgesio puoselėjimo ir tęstinumo. Aptaria savo sąsajas su tauta, bendruomene, aiškinasi, kas yra gimtojo krašto ir Tėvynės meilė, kaip parodyti pakantumą, pagarbą kitų tautų ir religijų žmonėms.	6 kl. - lietuvių k., muzika, dorinis ugdymas
3.	Mitybos ir sveikatos tausojimo papročiai. Mokiniai nagrinėja mitybos papročius, Lietuvos etnografinių regionų kulinarinį paveldą, tradicinius kalendorinių švenčių patiekalus. Aiškinasi nacionalinės virtuvės prieskonių, maistinių augalų, įvairių produktų ir vaistažolių naudingąsias sveikatai savybes. Aptaria duonos reikšmę etninėje kultūroje. Apibūdina kitų nuo seno Lietuvoje gyvenančių tautinių bendrijų būdingiausias nacionalinius patiekalus. Aptaria sveikatos tausojimo ir higienos laikymosi papročius tradicinėje bendruomenėje, lygina su šių dienų įpročiais.	5-6 kl. – technologijos; 5 kl. - žmogaus sauga; 6 kl. - anglų k.
4.	Tradiciniai darbai ir amatai. Mokiniai aptaria tradicinius vaikų, moterų, vyrų ir bendrus darbus Lietuvos kaime, talkų tradicijas, palygina su dabartiniais darbais. Susipažįsta su kai kuriais tradiciniais amatais, nagrinėja tradicinių dirbinių paskirtį ir reikšmę tradicinėje bendruomenėje.	5-6 kl. - technologijos, muzika, dailė; 5 kl. - istorija
5.	Gyvenamoji aplinka. Mokiniai tyrinėja gyvenamosios vietovės kultūrinį kraštovaizdį ir jo kaitą, atskirų objektų pavadinimus, susijusias istorijas, legendas ir padavimus. Apibūdina miesto, miestelio ar kaimo įkūrimo istoriją, įžymybes, vietos bendruomenės tradicijas.	6 kl.- geografija
6.	Etnografiniai regionai. Mokiniai aiškinasi pagrindinius Lietuvos etnografinių regionų (Suvalkijos, Dzūkijos, Aukštaitijos, Žemaitijos ir Mažosios Lietuvos) ypatumus, kokiam regionui priklauso gyvenamoji vietovė ir (ar) iš kokio regiono yra kilę artimieji.	5 kl. – muzika; 6 kl. - geografija
7.	Gamta tradicinėje kultūroje. Mokiniai aptaria protėvių pagarbą gamtai, Lietuvos tradicinę augaliją, miško gyvūniją ir laukinius paukščius, naminius gyvulius ir paukščius, jų įvaizdžius tautosakoje, simbolinę reikšmę tradicinėje pasaulėžiūroje, susijusias tradicijas. Susipažįsta su lietuviškų žirgų, šunų, kitų naminių gyvūnų ir paukščių veislėmis, išsamiau nagrinėja žirgo reikšmę etninėje kultūroje. Nagrinėja liaudies požiūrį į bites ir bitininkystės tradicijas, tradicinių gėlių darželių ypatybes ir reikšmę etninėje kultūroje. Aptaria, kaip liaudyje būdavo spėjami artimiausi ar kito metų laiko orai, liaudies meteorologijos aktualumą dabarčiai.	5 kl. - lietuvių k., dailė; 5-6 kl.- muzika; 6 kl. - gamta ir žmogus
8.	Kalendorinės šventės ir papročiai. Mokiniai aptaria sąvokas šventė, apeiga ir paprotys. Nagrinėja baltų kalendorius, laiko matavimo ir kalendorinių švenčių žymenis, simbolius. Aptaria tradicines ir naujas derliaus ar rudens šventes, Vėlinių papročius ir požiūrį į artimųjų bei protėvių vėles tradicinėje pasaulėžiūroje. Apibūdina advento ir Kalėdų papročių ypatumus, palygina įvairių religinių konfesijų kalėdines tradicijas. Nagrinėja Užgavėnių papročius lygindami skirtingų regionų tradicijas, išsamiau apibūdina žemaitiškų Užgavėnių personažus. Aptaria gavėnios papročius ir pavasario šventes, baltų tikėjimo ir krikščioniškų simbolių susipynimą velykinio laikotarpio simbolikoje ir apeigose, kaip švenčia Velykas skirtingų konfesijų žmonės. Aiškinasi Melų dienos kilmę ir	5- 6 kl. - auklėtojo veikla, dailė, muzika, anglų k., dorinis ugdymas

	<p>susijusią tautosaką. Prisimena piemenų folklorą ir jų papročius per Sekmines.</p>	
9.	<p>Liaudės kūryba. Mokiniai nagrinėja sakmes, padavimus, pasakas, šiuurpes, smulkiosios tautosakos pavyzdžius, jų reikšmes ir paskirtį. Mokosi atpažinti skirtingų Lietuvos etnografinių regionų tarmes, muzikinį folklorą, aptaria kai kurių žanrų ypatybes. Nagrinėja tradicinius liaudies muzikos instrumentus ir muzikavimą, kitų tautų muzikos pavyzdžius. Susipažįsta su liaudies žaidimų rinkiniais, mokosi iš jų tradicinių žaidimų, palygina juos su dabartiniais mokinių žaidimais. Aptaria įvairių tipų liaudies šokius, ratelius-žaidimus, jų mokosi. Susipažinę su technologijomis ir ypatumais, pasidaro įvairių tautodailės ir tradicinių dirbinių.</p>	<p>5 kl. - lietuvių k.; 5-6 kl. - technologijos, muzika</p>
VII - VIII klasės		
Eil. Nr.	Integruojamoji tema	Klasė ir dalykai, į kuriuos integruojama
1.	<p>Bendruomenė ir tradicijos. Mokiniai aptaria bendruomeninio gyvenimo tradicijas ir kaitą Lietuvoje. Palygina su dabartinėmis bendruomenėmis ir jų tradicijomis, nagrinėja, kaip jose pasireiškia senesnės ir naujesnės etninės kultūros formos. Pateikia kitų šalių bendruomeninio gyvenimo pavyzdžių.</p>	<p>8 kl. - auklėtojo veikla</p>
2.	<p>Paprotinis elgesys ir tradicinis etiketas. Mokiniai nagrinėja bendravimo papročius ir etiketo ypatumus šeimos apeigose – krikštynose, vestuvėse, laidotuvėse. Apibūdina svetingumo ir vaišių papročius tradicinėje bendruomenėje ir dabar. Aiškinasi juoko reikšmę etninėje kultūroje, juokavimo tradicijų ypatumus. Nagrinėja savo tautos tradicinius keiksmus pastebėdami teigiamas ir neigiamas ypatybes, aiškinasi, kuo keiksmas skiriasi nuo prakeiksmo. Lygindami aptaria kitų tautų paprotinio elgesio ypatybes. Diskutuoja apie savo patirtį bei nuostatas paprotinio elgesio ir tradicinio etiketo atžvilgiu.</p>	<p>7 - 8 kl. - lietuvių k.; 7 kl. - vokiečių k.; 8 kl. - anglų k.</p>
3.	<p>Tautinis kostiumas. Mokiniai susipažįsta su XVIII–XIX a. pabaigos lietuvių (kitataučiai gali ir savo) tautinio kostiumo kilme ir raida. Nagrinėja įvairios paskirties, skirtingos lyties, amžiaus ir statuso žmonių tradicinę aprangą, jos ypatumus etnografiniuose regionuose, sąsajas su papročiais, tradicinės etikos nuostatomis. Palygina savo tautos ir kitų Europos tautų nacionalinius kostiumus. Aptaria tautinio kostiumo raidą ir reikšmę Lietuvoje nacionalinio atgimimo laikotarpiu, tarpukario Lietuvoje ir dabar. Svarsto tautinio kostiumo autentiškumo ir interpretacijos klausimus, šių dienų tautinio kostiumo puoselėjimo, nešiosenos tradicijas Lietuvoje ir kitose šalyse.</p>	<p>7-8 kl. – technologijos; 8 kl. - dailė</p>
4.	<p>Tradicioniai amatai. Mokiniai apibūdina baltų genčių verslus ir amatus, aptaria jų demonstracijas per gyvosios archeologijos, edukacinius ir kitus renginius, meistrų dirbtuvėse. Išsamiau susipažįsta su pastarųjų šimtmečių kaimo ir miesto tradicinių amatų įvairove Lietuvoje, jų dabartine būkle ir sklaida. Nagrinėja savo vietovės amatininkystės tradicijas.</p>	<p>7-8 kl. – technologijos; 8 kl. - dailė, istorija</p>
5.	<p>Namai etninėje kultūroje. Mokiniai nagrinėja namų sampratą etninėje kultūroje. Susipažįsta su tradicine gatvinio, kupetinio kaimo ar vienokiemio sodyba, jos trobesiais, jų išsidėstymu, paskirtimi, puošyba. Apibūdina su tradicine sodyba susijusius papročius, apeigas ir tikėjimus, statinių ar jų dalių simbolines reikšmes, nagrinėja dainuojamąją ir smulkiają tautosaką apie namus, juose esančius daiktus, sodybos aplinką ir jos gyventojus. Diskutuoja apie tradicinės architektūros motyvų panaudojimą šiuolaikinėse sodybose.</p>	<p>7 - 8 kl. - lietuvių k.</p>
6.	<p>Pasaulėžiūra, mitologija ir religija. Mokiniai aptaria baltų pasaulėžiūros, mitologijos ir religijos pagrindinius bruožus, raidą. Išsamiau nagrinėja ne-atsiejamą ryšį su gamta. Nagrinėja mitologinių sakmių ir kitų tautosakos žanrų mitinius personažus, senųjų mitų apie</p>	<p>7-8 kl. - lietuvių k.; 8 kl. - muzika, dorinis ugdymas</p>

	<p>pasaulio atsiradimą ir žmonijos kilmę, atspindį sakmėse. Aptaria žemės, mirties, gimimo, likimo, ugnies dievybes, „šventuosius“ akmenis ir kita. Pastebi mitinio pasaulėvaizdžio ir baltų tikėjimo atspindžius kalendorinėse, darbo ir šeimos apeigose, papročiuose, įvairių rūšių tautosakoje, tautodailėje, architektūroje, tradiciniuose dirbiniuose, antkapiniuose krikščiuose ir kita. Baltų tikėjimą ir mito-loginius vaizdinius palygina su senovės graikų, romėnų ir kitų tautų mitologija, religija. Aptaria baltų pasaulėžiūros ir krikščionybės dermę, jos apraiškas etninėje kultūroje.</p>	
7.	<p>Kalendoriniai papročiai. Mokiniai aptaria rudens papročių ryšį su gamtos ir astronominiiais reiškiniais, rudeninių turgų ir mugių tradicijas. Nagrinėdami su išskrendančiais paukščiais susijusias šventes, aiškinasi Paukščių tako simbolikos sąsajas su mirusių pasauliu. Palygina Vėlines ir Heloviną, jų kilmės, prasmės ir raiškos skirtumus. Nagrinėja adventinių vakarojimų papročius ir tautosakos simboliką, Kūčių apeigas ir tikėjimus, saulėgrįžos ir Kalėdų ryšio atspindžius Kalėdinėse dainose. Apžvelgia Naujųjų metų, Trijų karalių, „tarpušvenčio“ ir „mėsėdo“ papročius tradicinėje bendruomenėje, palygina su dabartinėmis šventėmis. Nagrinėja tradicinių Užgavėnių kaukių įvairovę ir prasmę, ką reiškia svetimo (savo) samprata. Susipažįsta su archajiškais pavasario šaukimo apeigomis, aptaria pavasario lygiadienio reikšmę, su juo siejamas dabartinės šventės (Žemės diena, Baltų vienybės diena, „ugnies sąšauka“ ir kita). Aptaria Ve-lykų lalavimo, supimosi papročius, margučių simboliką. Nagrinėja Jurginių kilmę ir tradicijas, palygina su dabartine Jorės švente. Apibūdina bendruomeninius Sekminių sambarių ir rytagonės papročius, paruginių giesmių paskirtį ir ypatumus. Nagrinėja vasaros saulėgrįžos šventės skirtingų pavadinimų (Kupolės, Rasos, Joninės) kilmę, šventės simbolius ir reikšmę. Susipažįsta su musulmonų, judėjų ir kitų religijų kalendorinė-mis, religinėmis šventėmis.</p>	<p>8 kl. – anglų k., dailė, rusų k., muzika, chemija, biologija; 7- 8 kl. – astronomija</p>
8.	<p>Liaudies kūryba. Mokiniai sužino pagrindinius liaudies kūrybos spausdintuosius ir interneto šaltinius. Apžvelgia sakinio, dainuojamojo, instrumentinio, šokamojo ir žaidybinio folkloro žanrų įvairovę bei ypatumus, palygina senesnes ir naujesnes kūrybos formas. Išsamiau nagrinėja anekdotus, atsiminimų rašymo tradiciją. Mokosi atpažinti autentišką ir stilizuotą, transformuotą liaudies muziką. Pastebi kai kurių tautų tradicinių šokių atspindžius šiuolaikiniuose jaunimo šokiuose. Sužino savo tėvų ir senelių tradicinius sportinius žaidimus ir užrašo juos. Nagrinėja vaidybinius žaidimus, tradicinių persirengėlių elgesio ypatumus. Aptaria įvairias vaizduojamojo liaudies meno rūšis, taikomąjį meną.</p>	<p>7-8 kl. - muzika</p>
IX – X klasės		
Eil. Nr.	Integruojamoji tema	Klasė ir dalykai, į kuriuos integruojama
1.	<p>Tauta ir tradicijos. Mokiniai aptaria lietuvių tautos (tautinės bendrijos ir savo) ypatybes, kilmę, istoriją, sąsajas su senosiomis gentimis ir kito-mis tautomis. Nagrinėja Lietuvos tautinių simbolių kilmę, ypatybes ir svarbą, valstybės švenčių ir atmintinų dienų tradicijas, taip pat kitų švenčių įtaką tautos ir bendruomenių tradicijų plėtrai. Aptaria tautiečių bendruomenes, jų tradicijas kitose šalyse, gvildena įvairias tautiečių emigracijos priežastis, diskutuoja dėl užsienio lietuvių kultūrinių sąsajų su Lietuva stiprinimo. Nagrinėja nuo seno Lietuvoje gyvenančių tautinių bendrijų kultūrų ypatumus. Diskutuoja apie lietuvių tautos ryšius su kaimyninėmis tautomis, aptaria Lietuvos bendradarbiavimą su kitomis šalimis puoselėjant baltų kultūros paveldą.</p>	<p>9 kl. - geografija, muzika, anglų k., lietuvių k., chemija; 10 kl. - istorija</p>
2.	<p>Paprotinė teisė ir elgesys. Mokiniai nagrinėja paprotinę teisę, reguliuojančią šeimos ir bendruomenės santykius, skirtingų laikotarpių nuosavybės ir teisėtumo sampratą bei teisėtavokos pradmenis Lietuvoje. Aptaria paprotinį elgesį bendraujant su bendraamžiais, vyresniais ir jaunesniais</p>	<p>9 kl. - auklėtojo veikla; 10 kl. - lietuvių k., anglų k.,</p>

	už save, pagarbų požiūrį į kultūrą ir jos kūrėjus, kitus šviesuolius. Remdamiesi tautosaka ir papročiais, apibūdina tradicines elgesio normas bendraujant su įvairios socialinės padėties, skirtingo pašaukimo, kitos tautybės ir tikėjimo žmonėmis, vyrų ir moterų teises, skirtingų lyčių bendravimo ypatybes. Palygina savo tautos ir kitų tautų paprotinio elgesio normas, bendravimo papročius.	dorinis ugdymas
3.	Žmogaus gyvenimo ciklo tarpsniai ir apeigos. Mokiniai aptaria žmogaus gyvenimo ciklo tarpsnių, gimimo, vestuvių ir mirties sampratas etninėje ir šiuolaikinėje kultūroje. Nagrinėja gyvybės laukimo, gimtųjų, krikštytųjų papročius, gimtadienių ir vardinių šventimo tradicijas, tautinių vardų įvairovę. Analizuoja vedybų tradicinėje bendruomenėje ypatumus – pagrindines ritualo dalis, papročius ir apeigas, apeiginę atributiką, vestuvių folkloro ypatybes, paskirtį ir simboliką. Palygina skirtingų etnografinių regionų, savo tautos ir kitų tautų tradicines vestuves, aptaria tradicinių apeigų atspindžius dabartinėse vestuvėse. Nagrinėja seno (jauno) sampratą ir požiūrį į senolius tradicinėje bendruomenėje, palygina su senatvės (seno) neigimu ir jaunystės, grožio kultūrai šiuolaikinėje kultūroje. Apibūdina laidojimo ir mirusiųjų minėjimo papročius, jų raidą Lietuvoje, palygina su kitų tautų papročiais.	9 kl. - lietuvių k.
4.	Jaunimo brandos apeigos ir papročiai. Mokiniai aiškinasi jaunystės sampratą, jos simbolius, jaunimo brandos apeigas ir papročius, jų įvairovę ir kaitą tradicinėje bendruomenėje, palygina su dabartimi. Aptaria protėvių požiūrį į meilę ir draugystę, kuo pasižymi tradicinės jaunimo ir meilės dainos, vėlyvesni meilės romansai.	9 kl. - lietuvių k.
5.	Kultūrinis kraštovaizdis ir tradicinė architektūra. Mokiniai apibūdina išskirtinę Lietuvos kultūrinio kraštovaizdžio ypatybę – baltų palikimą me-ančius piliakalnius ir kitus objektus, jų vaidmenį baltų kultūroje, kaitą ir išlikimą. Aptaria svarbiausias Lietuvos saugomas teritorijas, įvairių tipų tradicinius kaimus, dvarus, kitus kultūrinio kraštovaizdžio objektus bei kaitą per pastarąjį šimtmetį. Nagrinėja etnografinių regionų tradicinės architektūros ypatumus, aptaria etnografinių kaimų ir sodybų būklę Lietuvoje, svarsto jų išsaugojimo problemas. Pateikia Europos šalių tradicinės architektūros įvairių pavyzdžių.	9 kl. - vokiečių k., rusų k., geografija,] 10 kl. - dailė; 10 kl. – istorija
6.	Tradicinė ūkinė veikla. Mokiniai apibūdina tradicinius kaimo verslus ir darbus, jų raidą, paskirtį ir reikšmę Lietuvos ūkiui, žmonių gyvenime. Nagrinėja įvairių darbų papročius ir apeigas, su jais susijusią tautosaką, muzikinį folklorą. Aptaria tradicinėje ūkinėje veikloje naudotus technikos ir mechaninius įrengimus, susisiekimo priemones, jų kaitos tendencijas. Nagrinėja įvairias tradicinės prekybos formas, prekybinius ryšius, gyvavusius Lietuvos viduje ir su kitomis šalimis įvairiais istorijos laikotarpiais. Aiškinasi Kaziuko mugės Vilniuje ir kitų tradicinių mugių Lietuvoje savitumus.	9-10 kl. technologijos, 9 kl. - anglų k.; 10 kl. - ekonomika ir verslumas.
7.	Liaudies astronomija. Mokiniai nagrinėja dangaus šviesulių ir astronominių reiškinių aiškinimą bei supratimą tradicinėje kultūroje, laiko matavimo raidą, liaudies naudotus būdus kalendoriniam ir pa-ros laikui bei pasaulio kryptims nustatyti, senuosius dangaus šviesulių stebėjimo įrenginius, dirbtinius laiko matavimo prietaisus. Aptaria tautosakos pavyzdžius, tradicinę ornamentiką, tautodailės ir tradicinius dirbinius, kuriuose atsispindi dangaus šviesulių bei reiškinių įvaizdžiai, pasaulio modelio samprata.	9-10 kl. – astronomija
8.	Kalendoriniai papročiai. Mokiniai analizuoja, kaip kalendorinės šventės susijusios su tradiciniais ūkio darbais ir religija. Nagrinėja tradicinius vasaros pabaigos ir rudens darbus, talkų papročius ir jaunimo vaidmenį juose, palygina su šių dienų talkomis, jauno žmogaus požiūriu ir indėliu į jas. Aptaria mirusiųjų minėjimo ir kapų lankymo papročius Lietuvoje, palygina su įvairių tautinių bendrijų, taip pat su kaimyninių ir tolimesnių tautų papročiais. Analizuoja tradicines žiemos šventes, jaunimo tarpusavio santykius atspindinčią to laikotarpio tautosaką, žaidybinių ir šokamąjį folklorą, palygina su kitų šalių žiemos švenčių	9- 10 kl. - dailė, anglų, muzika, dorinis ugdymas; 10 kl. - dailė, anglų k., rusų k.; 10 kl. - auklėtojo veikla

	<p>papročiais. Aptaria pavasario švenčių papročius, susijusį folklorą, diskutuoja apie Lietuvoje populiarėjančias su meile ir draugyste susijusias naujas šventes. Nagrinėja Joninių (Rasų, Kupolių) papročius, simbolius, apeiginius veiksmus, muzikinį folklorą, palygina su latvių Lyguo ir Janių švente, kaimyninių ir kitų šalių vasaros saulėgrįžos šventės papročiais. Aptaria Žolinės šventės kilmę ir papročius, susipažįsta su šventės tradicijomis kaimyninėse bei kitose šalyse.</p>	
9.	<p>Liaudies kūryba. Mokiniai nagrinėja tautosakos užrašymo istoriją, gausiausias Lietuvoje sukauptas folkloro, tarmių ir tautodailės fondus. Aptaria su liaudies kūryba susijusias sąvokas, mokosi vertingą kūrybą atskirti nuo kičo. Analizuoja kolektyvinę liaudies kūrybos prigimtį ir individualios kūrybinės raiškos galimybes. Palygina sakininės tautosakos atskirų žanrų ypatybes, vertina jos interpretacijas grožinėje literatūroje, tyrinėja šių laikų rašytinės tautosakos pavyzdžius. Nagrinėja tarmių ir potarmių įvairovę Lietuvoje, jų gyvąją tradiciją. Išsamiai nagrinėja pasirinktus muzikinio folkloro žanrus, aiškinasi, liaudies muzikos panaudojimą profesionalioje kūryboje, postfolklore, popkultūroje ir alternatyvioje muzikoje. Analizuoja jaunimo šokių vakarėlių tradicijas, lygina su dabartinėmis jaunimo šokių tradicijomis, susipažįsta su tradicinių šokių klubų veikla Lietuvoje ir kitose šalyse. Nagrinėja teatralizuotų vaidinimų tradicijas Lietuvoje, Klojimo teatro ir Lietuvių folkloro teatro reikšmę, veiklos ypatybes. Apibūdina regionines tautodailės tradicijas, liaudies meno simboliką, liaudies meno atspindžius profesionaliojoje dailėje.</p>	<p>9 kl. - lietuvių k., dailė, muzika; 10 kl. – istorija, dailė.</p>

INTEGRUOJAMOJI „SVEIKATOS IR LYTIŠKUMO UGDYMO BEI RENGIMO ŠEIMAI PROGRAMA“

Programos tikslas – padėti mokiniams įgyti visumines sveikatos ir lytiškumo sampratas, išsiugdyti sveikatai naudingus gebėjimus, įpročius, atsakomybę už savo ir kitų sveikatą, paskatinti juos rinktis sveiką gyvenimo būdą, ugdyti gebėjimą kurti ir palaikyti darnius ir brandžius tarpasmeninius santykius

Programos uždaviniai yra pasiekti, kad mokiniai:

1. žinotų ir suprastų:
 - 1.1. sveikatą ir lytiškumą kaip dvasinio prado persmelktą psichikos, fizinės, socialinės sričių, glaudžiai tarpusavyje susijusių, visumą;
 - 1.2. pagrindinius sveikos gyvensenos ir darnių tarpasmeninių santykių kūrimo ir palaikymo principus;
 - 1.3. fizinio aktyvumo, sveikos mitybos, veiklos ir poilsio derinimo, asmens ir aplinkos švaros svarbą sveikatai ir gyvenimo kokybei;
 - 1.4. pozityvaus, konstruktyvaus mąstymo, savivertės, savitvardos, emocijų ir jausmų pusiausvyros, minčių ir vaizduotės higienos (smurtinių, pornografinių ir kitų neigiamo pobūdžio vaizdinių vengimo) reikšmę savo ir kitų sveikatai;
 - 1.5. įvairių formų smurto ir išnaudojimo, įskaitant išnaudojimą pornografini medžiagai kurti, žalą sau, kitam asmeniui ir visuomenei;
 - 1.6. socialinių veiksnių, tarpasmeninių santykių, lyčių lygiavertiškumo, atsakingo pasirinkimo, tarpusavio pagarbos ir paramos vienas kitam esmę ir svarbą sveikatai, lytiškumo raiškai, santuokos sudarymui, šeimos kūrimui, darniam gyvenimui šeimoje;
 - 1.7. šeimos, santuokos vaidmenį asmens ir visuomenės gyvenime;
2. gebėtų:
 - 2.1. teigiamai vertinti save ir savo kūno pokyčius, pozityviai, konstruktyviai mąstyti, atpažinti ir išreikšti savo jausmus bei poreikius, priimti optimalius sprendimus savo, artimųjų, bendruomenės sveikatai, darniems tarpasmeniniams santykiams ir gerovei kurti;
 - 2.2. mankštintis ir praktikuoti įvairias kitas fizinio aktyvumo formas, sveikai maitintis, laikytis darbo ir poilsio ritmo, asmens ir aplinkos švaros;
 - 2.3. surasti, atrinkti ir pritaikyti patikimą informaciją, priemones ir paslaugas sveikatai saugoti bei stiprinti;
 - 2.4. kritiškai vertinti šeimos, bendraamžių, medių, technologijų, kultūros, ideologijų, religijų įtaką lytiškumo raiškai, sveikai gyvensenai ir rengimuisi santuokai bei šeimai, atsispirti neigiamam socialiniam spaudimui;
 - 2.5. sieti lytiškumo raišką su vaisingumu ir galimybe susilaukti vaikų ateityje, asmenybės formavimuisi, tarpusavio santykių kūrimu, meile; priimti atsakingus sprendimus dėl lytinio gyvenimo pradžios, nėštumo ir gimdymo, įvertinti ateities perspektyvoje rizikingo lytinio elgesio galimas pasekmes, pasirinkti tinkamus sprendimo būdus siekiant jų išvengti;
 - 2.6. kelti trumpalaikius ir ilgalaikius sveikatos saugojimo ir stiprinimo, rengimosi šeimai, jos planavimo tikslus, atsižvelgti į savo fizinius, psichinius bei dvasinius poreikius sveikatai stiprinti ir tarpasmeniniams santykiams kurti;
3. ugdytųsi vertybines nuostatas:
 - 3.1. gerbti žmogaus gyvybę nuo jos pradėjimo iki natūralios mirties;
 - 3.2. vertinti sveikatą kaip vieną iš esminių vertybių, lemiančių asmens ir visuomenės gerovę bei gyvenimo kokybę;
 - 3.3. vertinti meilę kaip brandžių tarpasmeninių santykių pagrindą, neatsiejamą nuo įsipareigojimo, atsakomybės, doros, pagarbos;
 - 3.4. gerbti ir pripažinti savo bei kito asmens orumą;
 - 3.5. tarpasmeniniuose santykiuose asmenį traktuoti kaip tikslą, o ne priemonę tikslui pasiekti;
 - 3.6. kurti darną su savimi ir aplinka, rūpintis ir būti atsakingiems už savo, artimųjų, bendruomenės sveikatą, gerbti žmogaus teises, siekti jas įgyvendinti ir prisidėti prie visuomenės gerovės kūrimo.

Integruoja klasių auklėtojai I-VIII klasės

Klasės valandėlė	TEMA
1.	Žalingi sveikatai veiksniai. Kaip jų išvengti/ saugotis/ sumažinti (2.4.)

2.	Jausmų reiškimo tinkami būdai. Simpatija, palankumas, priekabiavimas, smurtas. (2.5, 4.2)	
3.	Emocijos ir jausmai. Savitvarda. Valia. Bendruomeniškumas. (3.2)	
4.	Santykiai. Konfliktų sprendimas. Bendradarbiavimas (4.1)	
Integruoja dalykų mokytojai, sveikatos priežiūros specialistas I-VIII klasės		
Nr.	Programos tema	Klasė ir dalykai, į kurių turinį integruojama
1.	Sveikatos, sveikos gyvensenos, šeimos samprata	1-4 kl. Pasaulio pažinimas, lietuvių k., etika, tikyba, anglų k., kūno kultūra
		5-6 kl. IT, anglų k., rusų k., vokiečių k., etika, tikyba, technologijos
		7-8 kl. IT, anglų k., rusų k., vokiečių k., etika, tikyba, technologijos, biologija
2. Fizinė sveikata		
2.1	Fizinis aktyvumas	1-4 kl. Pasaulio pažinimas, lietuvių k., etika, tikyba, kūno kultūra
		5-6 kl. kūno kult., rusų k., vokiečių k., IT, technologijos
		7-8 kl. kūno kult., IT, etika, tikyba
2.2.	Sveika mityba	1-4 kl. Pasaulio pažinimas, lietuvių k., etika, tikyba, anglų k., kūno kultūra
		5-6 kl. anglų k., biologija, technologijos
		7-8 kl. rusų k., vokiečių k., biologija, chemija
2.3.	Veikla ir poilsis	1-4 kl. Pasaulio pažinimas, lietuvių k., etika, tikyba, anglų k., kūno kultūra
		5-6 kl. rusų k., vokiečių k., biologija, IT
		7-8 kl. technologijos, biologija, fizika, IT
2.4.	Asmens ir aplinkos švara	1-4 kl. Pasaulio pažinimas, lietuvių k., etika, tikyba, anglų k., kūno kultūra
		5-6 kl. biologija, technologijos, etika, tikyba
		7-8 kl. IT, technologijos, biologija, chemija
2.5.	Lytinis brendimas	1-4 kl. Pasaulio pažinimas, etika, tikyba
		5-8 kl. Biologija, etika, tikyba
3. Psichikos sveikata		
3.1.	Savivertė	1-4 kl. Pasaulio pažinimas, etika, tikyba, lietuvių k.
		5-6 kl. Etika, tikyba
		7-8 kl. lietuvių k., etika, tikyba
3.2.	Emocijos ir jausmai	1-4 kl. Pasaulio pažinimas, lietuvių k., etika, tikyba, anglų k.
		5-8 kl. Etika, tikyba

3.3.	Savitvarda	1-4 kl. Pasaulio pažinimas, lietuviu k., etika, tikyba, anglų k.
		5-8 kl. lietuvių k., etika, tikyba
3.4.	Pozityvus, konstruktyvus mąstymas ir saviraiška	1-4 kl. Pasaulio pažinimas, lietuviu k., etika, tikyba, anglų k., matematika
		5-6 kl. etika, tikyba, technologijos lietuvių k.
		7-8 kl. geografija, matematika, etika, tikyba, lietuvių k.
4. Socialinė sveikata		
4.1.	Draugystė ir meilė	1-4 kl. Pasaulio pažinimas, lietuviu k., etika, tikyba, anglų k., kūno kultūra
		5-6 kl. lietuvių k., etika, tikyba
		7-8 kl. lietuvių k., etika, tikyba, anglų k., rusų k., vokiečių k.
4.2.	Atsparumas rizikingam elgesiui	1-4 kl. Pasaulio pažinimas, etika, tikyba
		5-6 kl. lietuvių k., etika, tikyba, IT
		7-8 kl. geografija, etika, tikyba, IT, biologija

Rekomenduojami metodai: diskusijos, debatai, minčių žemėlapiai, mankštinimasis, vaidinimai, situacijų modeliavimas ir nagrinėjimas, sveikatos sėkmės istorijų analizė, didaktiniai žaidimai, piešimas, projektinė veikla, renginiai, ekskursijos, stovyklos ir kt.

INTEGRUOJAMOJI „ŽMOGAUS SAUGOS” BENDROJI PROGRAMA”

Žmogaus saugos ugdymo tikslas – sudaryti sąlygas mokiniams įgyti žmogaus įvairiapusės saugos ir asmeninės kompetencijos pagrindus. Siekiama, kad mokiniai išsiugdę saugos kultūrą propaguojančias vertybines nuostatas ir atsakingą elgesį, aktyviai rūpintųsi savo ir kitų saugiu gyvenimu.

Žmogaus saugos ugdymo uždaviniai:

1. Suvokti žmogaus saugos svarbą ir saugaus elgesio principus;
2. Ugdę tvirtus savisaugos, situacijos vertinimo ir elgesio juse bei pagalbos kitam gebėjimus;
3. Psichologiškai pasirengti tinkamai elgtis pavojingose situacijose;
4. Gebėti rasti reikalingos ir patikimos informacijos apie žmogaus saugą, priemones ir paslaugas;
5. Atpažinti ir vertinti svarbiausius pavojus buityje ir gamtoje, žinoti, kaip jų išvengti arba juos sumažinti;
6. Suvokti kelių eismo aplinką ir joje egzistuojančią tvarką, numatyti ir atpažinti eismo aplinkos grėsmes, eismo įvykių priežastis ir pasekmes, taikyti žinomus saugaus eismo modelius, naudotis pagrindinėmis saugaus eismo įgyvendinimo strategijomis ir būdais;
7. Tinkamai elgtis ir išvengti pavojaus gyvybei ir sveikatai gresiant ekstremaliajai situacijai, jai susidarius ir pasibaigus;
8. Tinkamai elgtis ir suteikti pirmąją pagalbą ištikus nelaimei.

Programoje mokinių pasiekimai ir turinio apimtys aprašomi pagal penkias ugdomosios veiklos sritis:

1. Psichologinis pasirengimas grėsmėms ir pavojams;
2. Saugi elgsena buityje ir gamtoje,
3. Saugi elgsena eismo aplinkoje,
4. Saugi elgsena ekstremaliosiose situacijose,
5. Pirmoji pagalba.

Nuolat plėtojama žmogaus saugos kompetencija atsiskleidžia kaip nuostatų, praktinių gebėjimų, žinių ir supratimo visuma.

I-IV klasės

Eil. Nr.	Integruojamoji tema	Klasės ir dalykai į kuriuos integruojama
1.	Žmogaus saugos svarba ir saugaus elgesio principai.	1-4 kl. kūno kultūra (instruktažas)
2.	Psichologinis pasirengimas tinkamai elgtis pavojingose situacijose.	2 kl. - pasaulio pažinimas (Ar reikia išlieti pyktį?)
3.	Svarbiausi pavojai buityje ir gamtoje ir kaip jų išvengti arba juos sumažinti.	2 kl. - pasaulio pažinimas (kaip vanduo gali tapti pavojingu, pasaulio pažinimas)
4.	Kelių eismo aplinka ir joje egzistuojanti tvarka, eismo aplinkos grėsmės, eismo įvykių priežastys.	4 kl. - lietuvių kalba (dviratininkų taisyklės)
5.	Ekstremalios situacijos ir kaip jų išvengti.	3 kl. - klasės valandėlė
6.	Tinkamas elgesys ir pirmoji pagalba ištikus nelaimei	1 kl. - matematika

ŽMOGAUS SAUGOS UGDYMO INTEGRAVIMO GALIMYBĖS

1. Programa turi vidinę integracijos ašį – tai mokinio nusiteikimas ir pasirengimas saugiai elgtis įvairiose aplinkose: tai yra numatyti rizikingas situacijas, laiku pastebėti ir įvertinti pavojaus šaltinius, susidaryti adekvatų situacijos vaizdinį, priimti teisingą sprendimą ir jį įgyvendinti.

2. Programos įgyvendinimą lemia integraciniai ryšiai ir bendras žmogaus saugos matmuo su kitomis ugdymo turinio sritimis:

3. Su doriniu ugdymu – ugdoma pagarba žmogui, gyvajai ir negyvajai gamtai bei jos įvairovei, veiklos pasekmių sau ir aplinkai numatymas;

4. Su kalbomis – mokoma(si) atpažinti ir įvardyti ženklus, simbolius, signalus, įvardyti ir apibūdinti

pojūčius ir jausmus; formuluoti pranešimus, prašymus, įspėjimus; tinkamai vartoti sąvokas ir terminus, diskutuoti ir pagrįsti savo nuomonę, pasirinkimą;

5. Su matematika – naudotis grafikais, diagramomis, statistinėmis lentelėmis;

6. Su gamtamoksliniu ugdymu – atsiranda galimybės gamtos reiškinius (žaibas, perkūnija, potvynis, gaisras ir kita) ir kitas grėsmes pažinti, paaiškinti ir pagrįsti praktiniais pavyzdžiais.

7. Su menais – įgytos žinios apie žmogaus saugą gali būti įtvirtinamos meninėje raiškoje;

8. Su technologijomis – mokomasi saugoti save ir gamtą ūkiniame šeimos ir visuomenės gyvenime, atsiranda galimybės susieti teoriją su praktiniais pavyzdžiais;

9. Su kūno kultūra – daugelis kūno kultūros veiklų yra susijusios su žmogaus kūno koordinacijos ir fizinio pajėgumo stiprinimu ir žmogaus saugos užtikrinimo reikalavimais.

10. Žmogaus saugos ugdymas glaudžiai susijęs su bendrųjų kompetencijų ir gyvenimo įgūdžių ugdymu, aprašytu bendrojo ugdymo bendrosiose programose. Mokant žmogaus saugos svarbu paskatinti mokinius pritaikyti savo mokymosi pasiekimus ir patirtį ugdantis asmeninę atsakomybę, pasirenkant ir įgyvendinant pažangius savo elgesio pokyčius.

Rekomenduojami metodai: diskusijos, debatai, minčių žemėlapiai, mankštinimasis, vaidinimai, situacijų modeliavimas ir nagrinėjimas, sveikatos sėkmės istorijų analizė, didaktiniai žaidimai, piešimas, projektinė veikla, renginiai, ekskursijos, stovyklos ir kt.

Integruojamoji programa „Smurto prevencijos įgyvendinimas mokykloje“		
<p>Prevencijos tikslas – sukurti saugią, mokinio asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką mokykloje, kurioje mokiniai jaučiasi gerbiami, priimti, saugūs, jų nuomonė ir siūlymai yra išklausomi ir vertinami. Psichologinė mokinių savijauta ir saugumas mokykloje susijęs su emocine mokinių, mokyklos darbuotojų, tėvų (toliau – mokyklos bendruomenės nariai) gerove, jų tarpusavio santykiais.</p> <p>Intervencijos tikslas – mokyklos vadovo, pavaduotojų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų darbuotojų koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma.</p>		
I-IV klasės		
Eil. Nr.	Integruojamoji tema	Klasė ir dalykai, į kuriuos integruojama
1.	Elgesys klasėje. Klausymo ypatumai. Susitarimų laikymasis.	PUG, 1 - 4 kl , dorinis ugdymas, klasės valandėlės.
2.	Bendravimo įgūdžių ugdymo įtaka smurto prevencijai. Mokinių įsitraukimas į bendrą veiklą. Pagalbos draugui teikimas.	PUG, 1 - 4 kl , dorinis ugdymas, klasės valandėlės.
3.	Mano jausmų suvokimas. Kaip aš atpažįstu savo ir kito jausmus. Ar moku valdyti savo pyktį? Agresyvaus elgesio atpažinimas.	PUG, 1 - 4 kl , dorinis ugdymas, klasės valandėlės.
4.	Savikontrolė ir jos reikšmė bendraujant ir bendradarbiaujant su klasės draugais. Kaip elgtis, kai tave erzina, ir kaip išvengti smurto?	PUG, 1 - 4 kl , dorinis ugdymas, klasės valandėlės.
5.	Taisyklės bendraujant.	PUG, 1 - 4 kl , dorinis ugdymas, klasės valandėlės.
V-VIII klasės		
Eil. Nr.	Integruojamoji tema	Klasė ir dalykai, į kuriuos integruojama
1.	Savimonė. Bendravimo ir bendradarbiavimo ypatumai. Kaip aš sugebu įveikti gyvenimo sunkumus?	5 - 8 kl dorinis ugdymas, klasės valandėlės.
2.	Priklausymas grupei – mokinio „įvaizdžio“ dalis. Ką man reiškia priklausyti grupei ir ką priklausymas grupei reiškia kitiems? Savo poreikių derinimas prie grupės poreikių.	5 - 8 kl dorinis ugdymas, klasės valandėlės.
3.	Mokinių pareigos, teisės ir atsakomybė. Jų laikymasis.	5 - 8 kl dorinis ugdymas, klasės valandėlės.
4.	Saugios aplinkos suvokimas. Rizikos vaidmens žmogaus gyvenime atpažinimas. Rizika bendraujant ir bendradarbiaujant.	5 - 8 kl dorinis ugdymas, klasės valandėlės.
5.	Smurto pasekmė asmeniui, šeimai ir visuomenei. Konfliktai, nelaimingi atsitikimai, kaip neigiamos smurto pasekmės. Konfliktų sprendimo būdai.	5 - 8 kl dorinis ugdymas, klasės valandėlės.